

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

Kent Konseyleri ve Kentsel Tasarım Kararlarına Vatandaş Katılımı:

Nilüfer Kent Konseyi Örneği

*Citizen Participation in Urban Design Decisions: Nilüfer
City Council Example*

Yrd.Doç.Dr. Gül ATANUR
Bursa Teknik Üniversitesi

Öğr. Gör. Sebla ARIN
Bursa Orhangazi Üniversitesi

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Doç.Dr.Sema AY

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN

Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız İndexler / Indexes

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Marijan CINGULA (University of Zagreb)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Assoc.Prof.Dr.Mariah EHMKE (University of Wyoming)

Assoc.Prof.Dr.Ausra REPECKIENE (Kaunas University)

Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of TgJiu)

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)

Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Murat GENÇ (Otago University)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Dergide yayımlanan yazılar- daki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayımlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilme- den kullanılamaz.

All the opinions wriVen in artic- les are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr.Marijan Cingula (University of Zagreb)
Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof.Dr.Erkan IŞIĞIÇOK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)
Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr.Mariah Ehmke (University of Wyoming)
Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University “ Constantin Brancusi ” of TgJiu)
Assoc.Prof.Dr.Ausra Repeckiene (Kaunas University)
Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Yrd.Doç..Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Dr.Murat GENÇ (Otago University)
Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

**KENT KONSEYLERİ VE KENTSEL TASARIM KARARLARINA VATANDAŞ
KATILIMI: NİLÜFER KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ**

**CITIZEN PARTICIPATION IN URBAN DESIGN DECISIONS: NILÜFER CITY
COUNCIL EXAMPLE**

Yrd.Doç.Dr. Gül ATANUR
Bursa Teknik Üniversitesi

Öğr. Gör. Sebla ARIN
Bursa Orhangazi Üniversitesi

Özet:

Kentsel tasarım kavramı; kent mekanının kimlik, çevreye duyarlılık, kamusalılık, katılım, yaşam kalitesi, koruma gibi hedefler çerçevesinde tasarlanması ile başlayan süreçler bütünü ifade etmektedir. Bu hedefler, kent konseyinin ilgili mevzuatta yer alan görev tanımlarında da yer almaktadır. Bu bildiri kapsamında yapılan çalışma ile sözü edilen ortak hedeflerin, kentsel tasarıma halkın katılımını sağlayacak sistematik bir katılım süreci oluşturma potansiyelini, kuramsal boyutlar ve somut örnekler üzerinden tartışmak; katılımcı süreçlerle tasarlanmış kent mekanlarının oluşumuna kent konseylerinin yapacağı katkıyı ortaya koymak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vatandaş Katılımı, Kent Konseyi, Kentsel Tasarım

Abstract:

The concept of urban design refers to the entire process beginning with the design of urban space in the scope of identity, urban sensitivity, publicity, participation, quality of life and conservation. These objectives are found in the legislation about the task description of city council. In the context of this article, it is aimed to discuss the potential of creating a systematic citizen participation in urban design with the objectives mentioned through theoretical lay-out and practical examples. Also presenting city councils' contribution to urban spaces designed by participatory processes is another concern of the article.

Keywords: Citizen Participation, City Council, Urban Design

GİRİŞ

1992 yılında gerçekleştirilen “Yeryüzü Zirvesi” sonrasında, 1996 Habitat Konferansı ile Türkiye’de başlayan Yerel Gündem 21 hareketi günümüzün Kent Konseyi yapılanmasının altyapısını oluşturmuştur (Keskin, Kuşku vd. 2011). Bu altyapının 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda tanımlanmasını takiben, kent konseyi yönetmeliği hazırlanmıştır. Kent Konseyleri, Belediye Kanunu’nda (2005), kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesine çalışan yapılar olarak tanımlanmışlardır. Kent konseylerinin görev tanımları, Kent Konseyi Yönetmeliği’nde (2006) yapılmış ve kentlinin kendi yaşam çevresinin oluşumunda pay sahibi olarak yerel yönetim mekanizmalarının içinde yer alabilmesi gerekliliği fade edilmiştir.

Tekeli(2010: 198)’ye göre Gündem 21’in başarılı örneklerine, Belediyeler yasasının yeni düzenlemesinde katılımcı pratiklerin bir organı olarak kent konseyleri kurulması gibi gelişmelere karşın, Türkiye’de yerel yönetimlerde katılım kavramı başarılı bir şekilde uygulanamamıştır. Bununla birlikte önümüzdeki yıllarda, katılımcılık taleplerinin canlılığını sürdürmeye devam edeceği de görülmektedir.

Türkiye’nin 2016 yılında yapılacak olan Üçüncü Habitat Zirvesi için hazırladığı Ulusal Rapor’da “kentsel gelişmede insan haklarını ve katılımı arttırmanın” yeni kentsel gündemin ana başlıkları içinde tanımlanmış olması Tekeli’nin(2010:198) yaptığı saptamayı güçlendirmekte ve katılım kavramının gündemde kalacağını göstermektedir. Raporunda, KENTGES (Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı)’ de yer alan kentsel dönüşüm uygulama süreçlerine katılım mekanizmaların geliştirilmesine dair eylem planları tanımlanmıştır. Bu kapsamda; STK’ların, meslek odalarının, üniversitelerin, yerel yönetimlerin ve yaşayanların katılımının; komiteler kurulması, bilgi merkezlerinin

oluşturulması, kitle iletişim araçları ve kent konseyleri aracılığıyla sağlanacağı öngörülmüştür (ÇŞB 2014).

Yerel yönetimlerde vatandaş katılımının hangi konularda gerçekleşmesi gerektiği ise yerel yönetimlerin temel görevlerinden yola çıkarak tanımlanabilir. (Tekeli 2010: 200)'ye göre; yerel yönetimlerden beklenen temel işlev, kentin altyapısını ve kentsel hizmetleri geliştirerek kentlinin yaşam kalitesini yükseltmektir. Diğer bir karar alanı kentin imar planlarının ve kentsel tasarım projelerinin yaptırılmasıdır.

Kentsel tasarım, kent mekanının kimlik, çevreye duyarlılık, kamusalılık, katılım, yaşam kalitesi, koruma gibi hedefler çerçevesinde tasarlanması ile başlayan süreçler bütünü ifade etmektedir. Kent Konseyi yönetmeliğinde, kent mekanı ile ilgili benzer hedefler tanımlanmış ve bu hedeflere ulaşma konusunda çalışmalar yapmak kent konseylerin görev tanımları içinde yer almıştır.

Bu çalışma ile kentsel tasarım kavramının kent konseylerinin mevzuatta yer alan görev tanımları ile ortaklaşan hedeflerinin, kentsel tasarıma halkın katılımını sağlayacak sistematik bir katılım süreci oluşturma potansiyelini tartışmak ve bu potansiyele katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1. KATILIM KAVRAMI

Vatandaşın yönetim mekanizmalarına katılımı ile ilgili programlar, 1950'lerden itibaren giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu yaygınlaşmanın temel nedeni, kentlinin aktif kullanıcı haline gelmesinin yönetim süreçlerini daha demokratik ve etkili kılma potansiyelidir (Irvin & Stansbury, 2004: 55). Katılım süreçleri toplumun başkalaşmasını, dönüşmesini ve daha kuvvetli sosyal bağların oluşmasını da sağlamaktadır. Alınan kararlarda yalnızca yönetimin değil kullanıcının kararlarının da etkili olması, daha geniş bir taban yayılana, sağlıklı ve kapsayıcı kararların alınmasını sağlamaktadır. Bu durum günümüzde giderek yaygınlaşan, "ortak / işbirlikçi yönetim" modeli olarak tanımlanabilecek "yönetişim" anlayışı ile örtüşmektedir. Vatandaşların katılım sürecine nasıl dahil olabilecekleri ve katkılarının sonucu nasıl etkileyebileceği konusunda detaylı biçimde

bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bu görev demokratik bir yönetim anlayışını benimseyen idari kadroların sorumluluğundadır. Irvin ve Stansbury (2004) yerel yönetim kararlarına vatandaş katılımını, iki taraf için de olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirmişlerdir (Tablo-1).

Doğru bir biçimde yürütülen vatandaş katılımı süreçleri her iki taraf için de yararlı sonuçlar vermektedirler. Ancak beklentilerin doğru biçimde belirlenmesi, her iki tarafın da katılım süreçlerine gerçek anlamda inanması ve hayata geçirilebilmesi için çaba gösterilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde amaçlananın tam tersine mevcut durumu olumsuz yönde etkileyebilecek sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelebilmektedir. Öncelikle yönetimin güç paylaşımına samimi biçimde gönüllü olması, sürecin başarıya ulaşması adına son derece önemlidir. Katılım süreçleri sonucunda vatandaşlar tarafından alınan kararlar uygulamaya geçirilmezse, bu toplumda kendi fikrinin önemsenmediği, “oyalandıkları” algısını oluşturacak ve yönetime karşı güven kaybını beraberinde getirecektir. Bununla beraber, katılım mekanizmalarının homojen biçimde toplumun geneline yayılması gerekmektedir. Aksi takdirde alınan kararların meşrulaştırılabilmesi ve olabildiğince büyük bir çoğunluğun fikrini yansıtması amacını taşıyan katılım süreçleri, yönetim erkini belli bir gruptan alıp başka bir gruba devretmek riskini taşımaktadır. Bu nedenle kentsel tasarım projelerinde katılımın sağlıklı sonuçlar verebilmesi belli şartlara bağlıdır.

Tablo:1 “Karar Alma Süreçlerinde Vatandaş Katılımının Yarar ve Zararları”

	KARAR ALMA SÜRECİ		SONUÇ ÜRÜN	
	YARARLAR	ZARARLAR	YARARLAR	ZARARLAR
VATANDAŞ	* Eğitim * Yönetimi ikna etme ve aydınlatma imkânı * Aktif vatandaş kimliği kazanma	* Zaman kaybı * (Alınan kararlar yönetim tarafından göz ardı edilirse) gereksiz yere emek kaybı	* Tıkanıklıkların aşılması ve sonuca ulaşılması * Yönetimde söz sahibi olma * Daha sağlıklı politika ve yürütme kararlarının üretilmesi	* (Karşıt çıkar grupları tarafından yönlendirilirse) daha kötü yönetim kararlarının alınması
YÖNETİM	* Eğitim * Vatandaşı ikna etme ve güven inşa etme * Stratejik ittifaklar oluşturma * Alınan kararların meşrulaştırılması	* Zaman kaybı * Yüksek maliyet * (Vatandaşların kararları göz ardı edilirse) yönetime karşı öfke ve muhalefet oluşması	* Tıkanıklıkların aşılması ve sonuca ulaşılması * Anlaşmazlıklardan kaynaklanan dava giderlerinin ortadan kaldırılması * Daha sağlıklı politika ve yürütme kararlarının üretilmesi	* Karar alma kontrolünün yitirilmesi * Politik açıdan reddedilemediği için daha kötü kararların alınması * Vatandaştan gelen taleplere fon yaratmak için mevcut projelerin yürütülmesi için ayrılan bütçelerin kısılması

Kaynak: Irvin & Stansbury, 2004 (Çev: Arın, S.)

Irvin ve Stansbury (2004: 61)'e göre ideal katılım koşulları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- Vatandaşın tüm toplum yararını gözetmek adına gönüllü olması
- Katılımcıların rahatlıkla toplantı mekanlarına ulaşabilmesi
- Katılımcıların bu süreçlere dahil olabilmek için maddi fedakarlıklarda bulunmasına gerek olmaması

- Katılımcı grubun farklı profillerdeki vatandaşlardan meydana gelmesi
- Üzerinde çalışılan konunun üst düzey bir teknik yetkinlik gerektirmemesi

Sanoff (2008: 58), 1990 yılında kurulan IAP2'yi (Uluslararası Toplumsal Katılım Birliği) tüm dünyada kamu yararını etkileyen bireyler, yönetim mekanizmaları, kurumlar ve diğer oluşumlar arasında katılım uygulamalarını desteklemek ve gelişmesini sağlamak amacıyla kurulmuş bir birlik olarak tanımlamaktadır. IAP2 (2006)'nin vatandaş katılımı konusunda hazırladığı başvuru kitapçığında pek çok farklı teknikten yararlanılabileceği belirtilmektedir. Bunlar arasında en yaygın olarak kullanılanları şu şekilde sıralanabilir:

- Vatandaş Memnuniyet Anketleri (web tabanlı, yüz yüze, telefon ile...)
- İlan ve afişler
- Periyodik el ilanları ve broşürler
- Televizyon Programları
- İnternet sayfaları
- Brifingler
- Odak gruplarının oluşturulması
- Fuarlar, toplu etkinlikler
- Düzenli e-posta bültenleri
- Bilgilendirme istasyonları
- Çağrı merkezleri
- Basın bültenleri
- Gelişim Raporları
- Teknik Raporlar
- Vatandaş Toplantıları
- Serbest kürsü buluşmaları
- Forumlar
- Periyodik Buluşmalar

- Uzmanların katılımı ile gerçekleştirilen paneller
- Sempozyumlar
- Eğitim çalışmaları
- Arazi / mahal gezileri
- “Charette”ler
- Tasarım Atölyeleri
- Çalıştaylar
- Vatandaş jürileri
- Çalışma grupları

Yapılacak çalışmanın gereklilikleri ve kapsamı düşünülerek bu yöntemler arasından en etkilileri seçilerek katılım projesinin çerçevesi oluşturulabilir. Bu yöntemler tek başına veya gruplar halinde uygulamaya geçirilebilmektedir. Bu makale kapsamında ele alınan örnek katılım süreçlerinin hayata geçirilmesinde yukarıda sözü edilen yöntemlerin büyük bir kısmı kullanılmıştır. Nilüfer Kent Konseyi ve bu yapı altındaki Mahalle Komitelerinin girişimi ile gerçekleştirilen katılım çalışmalarında söz konusu problemin içeriği, etkisi altına aldığı kitlenin büyüklüğü, kentsel tasarımla ilgili alınması gereken kararların niteliği katılım yönteminin seçilmesinde belirleyici olmuştur.

2. KATILIMCI BİR SÜREÇ OLARAK KENTSEL TASARIM

Bir profesyonel uğraşı alanı olarak kentsel tasarımı kavramının tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Bu zorluğun belki de en büyük nedeni kentsel tasarımın çok aktörlü yapısı ve kentsel tasarımdan etkilenenlerin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır.

Kentsel tasarım kavramı, Türkiye’de yapılan Birinci Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi’nde Karaman (1999: 230) tarafından “politik, sosyal, yönetsel, ekonomik, ve fiziksel yapısı sürekli değişim içinde olan kentin yapıları çevresinin, farklı kullanımdaki bina gruplarının ve bunları besleyen yaya hareketlerinin, servislerinin, bunlar arasındaki mekanlar ve objelerin tasarımı eylemidir. Bu değişimlere bağlı olarak, kentsel çevrenin form

ve karakterinin yerel ölçekte yeniden düzenlenmesi ve değiştirilmesini sağlayan yaratıcı bir eylemdir” biçiminde tanımlanmıştır.

Nalbantoğlu’na göre (2010) kentle ilgili sorunların karmaşıklığı ister istemez farklı kentsel aktörleri bir araya getiren çözüm yollarının ve süreçlerin işletilmesini gerektirmektedir. Mimarlık, mühendislik ve hukuk konularına kafa yoracak, kentsel mekanı ekolojik, sosyal, fiziksel ve ekonomik açıdan irdeleyecek bir tasarım sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreç planlama ile mimarlıklar arasında içerik ve ölçek açısından bir ara kesit oluşturan “kentsel tasarım” sürecidir.

Kentsel tasarım, farklı aşamalarda, farklı roller olan çok sayıda aktörün katılıyor olması nedeni ile sosyal bir süreç olarak da tanımlanabilir. Tasarım, çoğunlukla bir grup tasarımcı tarafından, diğer profesyoneller, kaynak ve rolleri kontrol eden otoriteler, alanı kullananlar ve bu kullanımdan etkilenenler tarafından hazırlanır.

Demokrasi kavramının kazandığı yeni boyutlarla birlikte yaşam kalitesi ile ortaya çıkan beklentiler, geçmişin zaman içinde kendiliğinden oluşan yerleşim biçimlerinin yerini alan hızlı kentleşme süreçleri, kentlinin içinde yaşadığı mekanın şekillenmesine olan katkısının sorgulanmasına neden olmuştur. Bu gelişime bağlı olarak kentsel tasarım kavramı, ortaya çıktığı dönemden günümüze değin çeşitli dönüşümler geçirmiştir.

Sözü edilen gelişim çizgisi içinde kentsel tasarımın bir uzmanlık alanı ve bilimsel bir disiplin olarak;

- Mekan odaklı, determinist bir yapıdan toplumsal, ekonomik, psikolojik ve çevresel faktörleri de içine katan bir yapıya doğru evrildiği,
- Katılımcı yaklaşımları da bünyesine alarak planlama sürecine yaklaştığı,
- Kamusal alanların biçimlendirilmesinde temel bir araç olarak görüldüğü,
- Disiplinler arası bir nitelik kazandığı
- Salt estetik bir konudan, kamusal politika aracına evrildiği, izlenebilmektedir (Firidin 2004).

Katılımcı projeler; kamu binaları, kentsel dış mekanlar, parklar gibi farklı mekanların yanı sıra çocuklar, mahalle sakinleri, karar vericiler gibi farklı odak gruplarını çeşitli yaklaşımlarla bir araya getirmekte ve yaşadıkları mekanın oluşumuna katkıda bulunmalarını amaçlamaktadır.

3. KENTSEL TASARIM VE KATILIM İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA NİLÜFER KENT KONSEYİ UYGULAMALARI

Nilüfer Kent Konseyi ilgili mevzuat çerçevesinde merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortak anlayışıyla 2009 yılında kurulmuştur (Nilüfer Belediyesi, 2015). Konsey, bünyesinde yer alan mahalle komiteleri, çocuk meclisleri vb. yapılar aracılığı ile birbirinden farklı katılımcı kentsel tasarım uygulamaları gerçekleştirmiştir. İncelenen örnekler makalenin ikinci bölümde sözü edilen katılımcı tasarımı destekleyecek koşullar sağlandığında, yine aynı bölümde değinilen yöntemlerden durum için uygun olanları kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: NKK Kentsel Tasarımda Vatandaş Katılımı Uygulamaları / Katılım Yöntemi Tablosu

		NKK VATANDAŞ KATILIMI ÖRNEK PROJELERİ		
		Gazi Caddesi Refüj Çalışması	Görüle Mahalle Parkı Tasarımı	Oyun Engel Tanımaz Projesi
VATANDAŞ KATILIMI TEKNİKLERİ	Anket			
	İlan ve afişler			
	El ilanları ve broşürler			
	Televizyon Programları			
	İnternet / sosyal medya sayfaları			
	Brifingler			
	Odak gruplarının oluşturulması			
	Toplu etkinlikler			
	Düzenli e-posta bültenleri			
	Bilgilendirme istasyonları			
	Çağrı merkezleri			
	Basın bültenleri			

Gelişim Raporları			
Teknik Raporlar			
Vatandaş Toplantıları			
Serbest kürsü buluşmaları			
Forumlar			
Periyodik Buluşmalar			
Uzmanların katılımı ile gerçekleştirilen paneller			
Sempozyumlar			
Eğitim çalışmaları			
Arazi / mahal gezileri			
“Charette”ler			
Tasarım Atölyeleri			
Çalıştaylar			
Vatandaş jürileri			
Çalışma grupları			

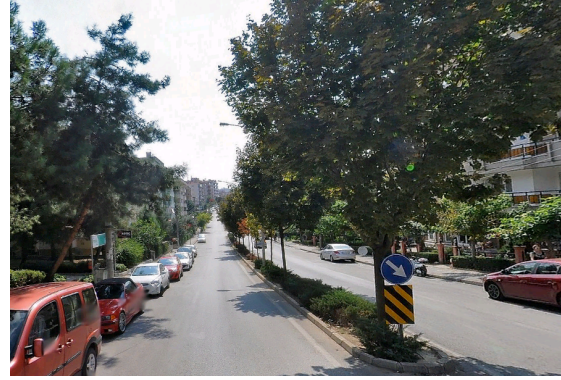
Nilüfer Kent Konseyi ve ilgili mahalle komiteleri girişimiyle hayata geçirilen projelerden ilki 2013 yılında yapılan Cumhuriyet Mahallesi Gazi Caddesi refüj düzenlemesidir. Projenin temel niteliği, cadde üzerindeki refüjün Nilüfer Belediyesi tarafından kaldırılması ve caddenin her iki yönünde bisiklet yolu ve park şeridi oluşturulmasıdır. Mahalle Komitesi tarafından düzenlenen toplantılarda (Resim:1) Belediye'nin ve Ulaşım Dairesi'nin ikna çabalarına rağmen, getirilen önerinin aksine ağaçların refüjde korunması ve projenin revize

edilmesi kararı alınmıştır. Yapılan anket çalışmaları ve yüzyüze görüşmeler sonunda mahalleli yolun daraltılmasını kabul etmiş ancak orta refüjün kaldırılmasını ve ağaçların kesilmesini reddetmiştir. Bunun üzerine Ulaşım Müdürlüğü, halkın isteklerine cevap veren ve teknik açıdan yol güvenliğini sağlayacak yeni bir çözüm üretmiştir. Caddenin bugünkü görünümü (Resim: 2) mahallelinin ortak kararı sonucu ortaya çıkmıştır. Mahalle Komitesi'nden çıkan kararın yerel yönetim tarafından uygulanmış olması katılımcı süreçler adına olumlu bir uygulamadır.

Resim 1: Mahalle Komitesi Toplantısı

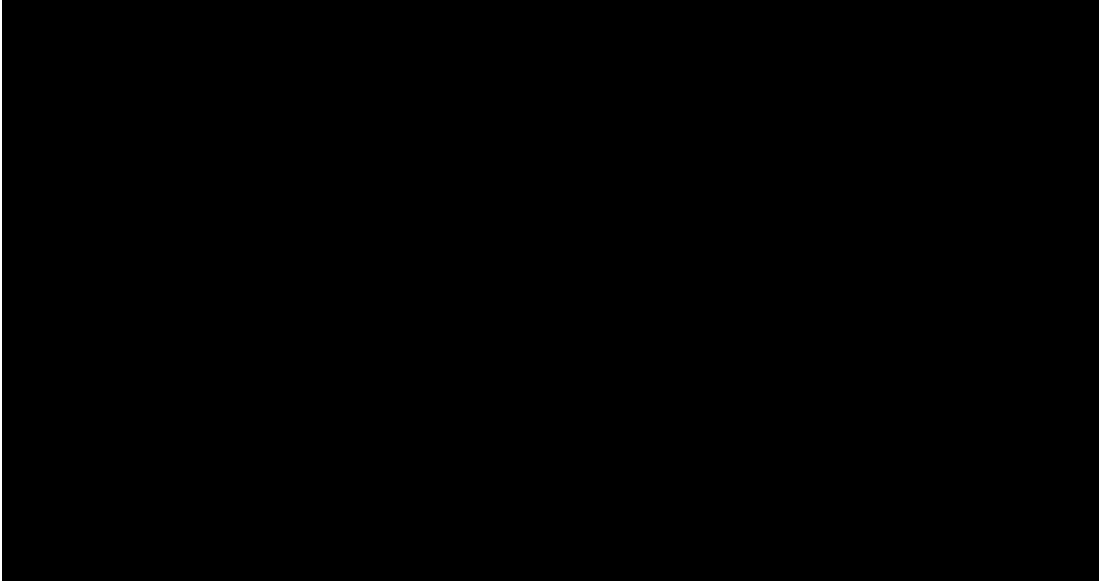
Resim 2: Gazi Caddesi Refüj

İkinci örnek Görükle Kurtuluş Mahallesi Parkı projesidir. Bu örnekte Mahalle Komitesi, parkın yer seçimini mahalle sakinlerinin katılımıyla toplantı yaparak belirlemiştir. Tasarım aşamasında da bu katılımcı sürecin devam ettirilebilmesi için yine mahalle sakinleri arasından gönüllü olanların katılımı ile bir atölye çalışması yapılmıştır. Bu atölye kapsamında katılımcılara bir mahalle parkının ihtiyaçları, gereklilikleri, tasarımda dikkat edilmesi gereken noktalar, katılımcı tasarım süreçleri hakkında bilgi veren bir sunum yapılmıştır. Ardından gruplar halinde toplanan katılımcılar, istedikleri mahalle parkının ihtiyaç programını oluşturup ilk tasarım kararlarını almış (Resim:3) ve bu kararları Nilüfer Belediyesi'nin ilgili birimlerine iletmışlerdir. Yapılan atölye çalışmasında ortaya ortak taleplerin; Belediye tarafından hazırlanan projede karşılanması sağlanmıştır (Resim:4). Bu

çalışma, farklı yaş gruplarından kullanıcıların bir araya gelip kendi ihtiyaçları doğrultusunda ortak bir proje oluşturmalarına imkan tanınması anlamında önem taşımaktadır.

Resim 3: Kullanıcıların ihtiyaç programı önerileri

Resim 4: Belediye'nin hazırladığı park planı önerisi

Son örnek ise çok paydaşlı bir proje olan ve NKK'nın koordinatörlüğünde gerçekleştirilen, NKK Çocuk Meclisi üyelerinin de katılımcıları arasında yer aldığı Oyun Engel Tanımaz Projesidir (OETP). Ekim 2013'ten itibaren hayata geçirilen OETP kapsamında 8-14 yaş arası çocuk ve gençlerden oluşan 30 kişilik bir katılımcı grup, 27 haftalık bir kentlilik eğitimi programı (Resim:5) sonunda, aynı zamanda kullanıcıları da olacakları, engelli ve

engelsiz çocukların bir arada oynayabileceği bir oyun parkı tasarımını ortak bir üretimle ortaya çıkarmışlardır (Resim:6). Projenin ikinci etabında, tamamıyla çocuklar tarafından tasarlanan oyun parkının uygulamaya geçirilmesi süreci devam etmektedir. Proje paydaşlarının çeşitlilik göstermesi ve yerel yönetimin paydaşlardan biri olması projenin uygulanabilirliğini sağlamaktadır. OETP etkin bir yapıyı çevre eğitimi olmakla birlikte; çocuk ve gençlerin kentin yerel yönetim süreçlerine, kullanıcısı oldukları kentsel mekan tasarımına ilişkin kararlara dahil olabilme imkanı buldukları, demokratik yaşam kültürünün ve katılımcı kentli kimliğinin desteklendiği kolektif bir üretim platformu niteliği de taşımaktadır. Yapılı çevre eğitimi ile katılımcı tasarım anlayışının bir araya getirildiği bu model kullanıcının erken yaştan itibaren kentinin oluşumunda ve gelişiminde sorumluluk sahibi olmasını sağlamaktadır. Genç ve çocukların bu katılım mekanizmalarıyla tanışması ve aktif biçimde rol alması, bilinçli kentli figürünün oluşması adına büyük önem taşımaktadır. Katılımcı yönetim sistemlerinin sürdürülebilirliği ne genişlikte bir kitleye ne kadar erken ulaşılabildiğiyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda OETP “katılım” olgusunu yaş farkı gözetmeksizin toplumun geneline yaymakla kalmamış, sivil inisiyatifi etkinleştirme vizyonu taşıyan Nilüfer Kent Konseyi’nin gönüllü profilini gelişimine katkı sağlamıştır

Resim 5: OET Eğitim Çalışmaları

**Resim 6: OET katılımcıları tarafından gerçekleştirilen park tasarımı
SONUÇ**

Kullanıcının yaşam çevresi ile iletişim kurabilmesi ve alınan kararlarda söz sahibi olabilmesi için yönetim politikasının bu yönde oluşturulması ve katılımcı yönetim anlayışının yaygınlaştırılması gerekmektedir (Baba, 2010). Birey, ancak bu sayede pasif tüketici kimliğinden sıyrılarak yapılı çevrenin biçimlenmesinde pay sahibi olan aktif bir kullanıcı kimliği kazanabilir. Kentsel tasarım gibi profesyonel yetkinlik gerektiren bir alan söz konusu olduğunda vatandaş katılımı çok farklı biçimlerde ve düzeylerde gerçekleştirilebilmektedir. Ancak, inisiyatifin tamamıyla vatandaşa geçtiği gerçekçi bir katılım sürecinin işlemesi çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Bu sürecin sistematik bir çerçevede oluşturulması ve devamlılığının sağlanabilmesi için kent konseylerinin sunduğu potansiyellerin değerlendirilmesi gereklidir.

Belirtilmesi gereken bir diğer husus da katılımın sadece toplantı yapmak anlamına gelmediğidir. Toplantı da dahil olmak üzere uygulanan farklı teknikler sonucunda belirlenen talepler ve bu taleplerin uygulamaya yansımaya olanakları gerçekçi olarak ifade edilmesi de gereklidir.

Oyun Engeli Tanımaz Projesi dışında kalmak üzere çalışmada verilen örnekler, katılım bağlamında çok sistematik bir amaç-yöntem ilişkisine dayalı süreçler olarak planlanmamalarına ve sadece küçük ölçekli alanlarda gerçekleştirilmiş olmalarına karşın

başarılı olmuş süreçlerdir. Bu üç proje ile elde edilen sonuçlar, kent konseylerinin kentsel tasarım süreçlerinin halk katılımı ile gerçekleştirilebileceğini ve bu konuda daha geniş ölçekli ve sistematik yaklaşımların oluşturulabileceğini göstermektedir. Bu konuda uluslararası düzlemde başarılı olmuş ve farklı nitelik ve nicelikteki alanlarda uygulanmış çok sayıda çalışma da bulunmaktadır (Bravo 2009:44; Garde 2014: 89; Rios 2008: 213). Türkiye gündeminde önemli bir mekansal planlama alanı olarak duran kentsel yenileme süreçleri, dezavantajlı grupların kente entegrasyonu, kamusal mekanların elde edilme süreçleri gibi çözüm bekleyen sorunlar dikkate alındığında, bu sorunların çözümünde kent konseylerinin sunduğu potansiyelin mutlaka değerlendirilmesinin gerektiği görülmektedir.

KAYNAKLAR

- BABA, Ece Ceylan (2010). Tasarım Sürecinde Katılımcı Yaklaşımlara Dair Bir Değerlendirme: İstanbul Levent Bölgesinde Alan Çalışması. *Tasarım Kuram Dergisi*. S:9-10, sf:21-53
- BELEDİYE KANUNU (2005). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (Erişim Tarihi: 25.02.2015).
- BRAVO Luisa (2009). Area conservation as socialist standard-bearer: A plan for the historical centre of Bologna in 1969. *Docomomo E-Proceedings 2. 1960S/70S Urban Conservation In Europe*.
- ÇEKÜL (2015). <http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/butuncul-kentsel-korumada-bologna-verona-ornekleri>. (Erişim Tarihi: 25.02.2015) Resim 7: Gazi Caddesi Refüj
- ÇŞB (2014). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Türkiye Habitat III Ulusal Raporu. Aralık 2014.
- FİRİDİN, Ebru (2004). Değişen Paradigmalar Ekseninde Kent Planlamaya Yeni Yaklaşımlar. *Planlama Dergisi*. S:28, sf:44-50
- GARDE, Ajay (2014) Citizen Participation, Design Competition and the Product in Urban Design: Insights from the Orange County Great Park, *Journal of Urban Design*, 19:1, 89-118
- IAP2 (2006). Public Participation Toolbox. <http://www.iap2.org/?page=163&hhSearchTerms=%22participation+and+toolbox%22>(Erişim Tarihi:12.03.2015)
- IRVIN, Renée A. & Stansbury, John (2004). Citizen Participation in Decision-Making: Is it Worth the Effort? *Public Administration Review*. Vol:64/1, ss:55-65
- KARAMAN Aykut (1999). Bir Disiplin ve Meslek Olarak Kentsel Tasarımın Yeni Konumu ve İçeriği. *Kentsel Tasarım Bir Tasarımlar Bütünü*. 1. Ulusal Kentsel Tasarım Kongresi, İstanbul.

- KENT KONSEYİ YÖNETMELİĞİ (2006).
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm> (Erişim Tarihi: 25.02.2015).
- KESKİN, Enes Battal; KUŞKU, Neslişah vd. (2011). Kent Konseylerinin Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizması İşlevinin Değerlendirilmesi. Ed. Keskin, E. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı. Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi - 1 , Bursa.
- NALBANTOĞLU, Oktan (2010). Yeni Kent Paradigmaları ve Peyzaj Mimarlığı. Peyzaj Mimarlığı 4. Kongresi, 21-24 Ekim 2010, İzmir.
- NİLÜFER BELEDİYESİ (2015). http://www.nilufer.bel.tr/niluferbelediyesi-245-nilufer_kent_konseyi#prettyPhoto (Erişim Tarihi: 25.02.2015).
- RİOS, Michael (2008) Envisioning Citizenship: Toward a Polity Approach in Urban Design, Journal of Urban Design, 13:2, 213-229
- SANOFF, Henry (2008). Multiple Views of Participatory Design. IJAR. V:2/1, ss:57-69
- TEKELİ, İlhan (2010). Katılımcılığı Beceremesek Bile Ondan Vazgeçemeyiz. Gündelik Yaşam, Yaşam Kalitesi ve Yerellik Yazıları, İlhan Tekekli Toplu Eserler 12, Tarih Vakfı Yurt Yayınları